

Trong tháng 12 vừa qua, đã diễn ra hai sự kiện tối quan trọng đối với sự phát triển của VN: Hội nghị các nhà tài trợ cho VN và Hội nghị cấp cao ASEAN Hà Nội. Tội quan trọng bởi lẽ các chính sách phát triển, ngắn hạn cũng như dài hạn, muốn hay không muốn, đều dựa trên cơ sở những quyết định của hai hội nghị này. Ở trường hợp thứ nhất, Hội nghị tài trợ đây chính là nguồn vốn (vay, viện trợ) từ bên ngoài hàng năm bên cạnh dòng vốn tự có do xuất khẩu. Ở trường hợp thứ nhì, Hội nghị cấp cao ASEAN, đây là định hướng và mục tiêu phát triển chung mà các nước ASEAN, trong đó có VN, cùng đề ra và theo đuổi. Trong khuôn khổ bài báo này, xin giới thiệu tóm tắt một số văn kiện chính thức của hai hội nghị này.

nhiều về các biện pháp bảo vệ người nghèo khỏi những tác động xấu của sự giảm tăng trưởng.

Tại hội nghị, các nhà tài trợ đã nhất trí nhận xét rằng "VN đang đứng trước một tình hình nghiêm trọng về mặt kinh tế. Có xóc từ bên ngoài do cuộc khủng hoảng Đông Á, cùng với những yếu kém trong quản lý, và các thiên tai, đã làm giảm đi tỷ lệ tăng trưởng của nền kinh tế VN đồng thời đe dọa sỏi mòn, thậm chí làm đảo lộn, các thành quả đáng kể trong công cuộc xóa đói giảm nghèo đã đạt trong suốt thập niên qua". Theo văn kiện của hội nghị "các nhà tài trợ và chính phủ VN đã tỏ rõ rằng có thể tránh cho tình hình kinh tế xấu đi hơn bằng cách tăng nhanh các cải cách nhằm mục đích cải thiện lợi ích và hiệu quả của các nguồn tài nguyên, mà bắt đầu là các xí nghiệp quốc doanh".

Phó thủ tướng Ngô Xuân Lộc cũng ghi nhận rằng "trong năm 1999 có

người nghèo, đặc biệt là phụ nữ và trẻ em".

Phó thủ tướng Ngô Xuân Lộc cũng đã giới thiệu các mục tiêu chính của VN trong năm tới trong công cuộc phát triển nông nghiệp và nông thôn, mà trọng tâm ưu tiên là nơi 1.700 xã đang gặp khó khăn cực kỳ, là:

. Tạo thêm công ăn việc làm, tăng thu nhập cho dân chúng vùng nông thôn, xóa đói giảm nghèo, phát triển cơ cấu hạ tầng nông thôn đặc biệt là các hệ thống thủy lợi và đường giao thông đến các xã, xây dựng trường học, trung tâm chăm sóc y tế, cung cấp hệ thống nước sạch.

. Bảo vệ môi trường, chống phá rừng, khuyến khích gây lại rừng và bảo vệ rừng, tăng diện tích được phủ rừng lên đến 43% vào năm 2010.

. VN sẽ tiếp tục hoàn chỉnh công tác quản lý và sử dụng viện trợ phát triển (ODA), đặc biệt trong các khâu phê duyệt, lượng giá, theo dõi các dự án.

thành tựu xã hội - kinh tế đã đạt được trong quá trình đổi mới đồng thời cũng tạo thuận lợi cho việc triển khai các chương trình viện trợ phát triển dài hạn và các dự án trong lĩnh vực cơ sở hạ tầng xã hội - kinh tế.

Phía VN cũng đã lập lại những cam kết đầy nhanh các cải cách cơ cấu và lĩnh vực trong năm 1999 như sau:

. Chương trình cải tạo các xí nghiệp nhà nước, từ tái phối trí đến thanh lý.

. Tái cơ cấu toàn bộ lĩnh vực ngân hàng, kể cả các ngân hàng quốc doanh.

. Chương trình cải cách thương mại kéo dài 3 năm, với từng mục tiêu cho từng năm.

Các nhà tài trợ bày tỏ ý muốn sẵn sàng cung cấp các khoản trợ giúp giải ngân nhanh và hỗ trợ kỹ thuật nhằm gây quỹ cho chương trình đẩy nhanh cải cách của chính phủ VN. Hội nghị đánh giá rằng tới đây phát triển nông thôn là chìa khóa thiết yếu để

TỪ HỘI NGHỊ TÀI TRỢ PARIS ĐẾN HỘI NGHỊ CẤP CAO ASEAN HÀ NỘI

DANH ĐỨC

1. Hội nghị các nhà tài trợ cho VN: đẩy mạnh cải cách - trọng tâm cho phát triển nông thôn

Hội nghị của nhóm tư vấn cho VN lần thứ sáu - tên chính thức của diễn đàn thường niên giữa Chính phủ VN và cộng đồng các nhà tài trợ quốc tế - nhóm họp tại Paris trong hai ngày 7 và 8.12.1998, đã cam kết trợ giúp cho VN 2,2 tỷ USD vốn, ngoài ra cũng đã đã hứa sẽ cung cấp thêm 500 triệu USD giúp VN đẩy nhanh chương trình cải cách. Hội nghị cũng đã thảo luận rất

thể sẽ còn chứng kiến nhiều khó khăn hơn năm 1998, tỷ lệ tăng trưởng chỉ còn khoảng 6%, tỷ lệ này, tuy thấp hơn các năm trước, song cùng với việc duy trì ổn định chính trị, xã hội và kinh tế vĩ mô, cải thiện trong chừng mực nào đó đời sống vật chất tinh thần của dân chúng, cũng đã là một thành tựu quan trọng trong bối cảnh cực kỳ khó khăn..." ông nhấn mạnh "Chính phủ VN rất quan tâm đến tác động xã hội của sự giảm tăng trưởng và sẽ làm tất cả những gì có thể để bảo vệ

. Nhu cầu về vốn của VN rất lớn. VN sẽ nỗ lực huy động mọi nguồn vốn trong nước. Bên cạnh đó, VN đánh giá cao các nguồn tài nguyên từ bên ngoài, đặc biệt là viện trợ phát triển (ODA), xem đó là yếu tố tối quan trọng cho việc phát triển hạ tầng cơ sở xã hội - kinh tế, cho các chương trình dài hạn. VN kêu gọi các nhà tài trợ quan tâm hơn nữa đến các khoản viện trợ phát triển thuộc diện giải ngân sớm nhằm hậu thuẫn ngân sách nhà nước trong mục đích duy trì và triển khai các

giảm nghèo. Các nhà tài trợ mạnh mẽ ủng hộ các kế hoạch tăng cường phát triển nông thôn, đặc biệt là chương trình phát triển 1.700 xã nghèo và chương trình phát triển 5 triệu ha đất canh tác, song cũng khuyến cáo rằng các chương trình này sẽ chỉ hiệu quả một khi được kèm theo bởi các cải cách về chế độ chính sách và trên cơ sở phân rõ trách nhiệm, trực tiếp rót vốn cho các cộng đồng đối tượng của chương trình, không qua trung gian, đồng thời kích thích phát triển các xí nghiệp

vừa và nhỏ tạo ra những công ăn việc làm phi nông nghiệp trong khu vực nông thôn. Hội nghị hoan nghênh các nỗ lực cải tiến hệ thống thuế khóa hướng đến người nghèo và các nỗ lực đảm bảo các dịch vụ xã hội (giáo dục, y tế) đồng thời cũng khuyến cáo nâng chi tiêu ngân sách cho các dịch vụ này trên cơ sở nguyên tắc 20 - 20 (chi tiêu cho giáo dục và y tế phải là 20% - 20% chi tiêu ngân sách) mà Hội nghị thương đỉnh xã hội Copenhagen 1995 đề ra. Về điểm này, điều hợp viên thường trú LHQ tại VN, Edouard Watzet, lưu ý: "Cả chính phủ lẫn các nhà tài trợ đều chi tiêu cho các dịch vụ xã hội dưới mức cam kết của Hội nghị thương đỉnh xã hội Copenhagen. Nhất thiết phải nâng tỷ lệ này lên".

Bên cạnh các cải cách cơ cấu, xóa đói giảm nghèo, các đại biểu cũng đã thảo luận về vấn đề quản lý tốt (các tài trợ) và quan hệ đối tác. Theo các nhà tài trợ, quản lý tốt các tài trợ bao gồm sự công khai hóa tài chính, báo cáo tài chính rõ ràng, cung cấp thông tin rộng rãi, chống tham nhũng, đào tạo tốt và trả lương thích hợp cho công chức. Hội nghị cũng hoan nghênh quyết định công khai hóa ngân sách nhà nước năm 1999 cùng các quy định mới về việc công khai hóa tài chính ở các cấp, từ tỉnh thành, xí nghiệp quốc doanh đến các quỹ đóng góp của dân chúng. Các đại biểu cũng ghi nhận rằng cần có những quan hệ đối tác mạnh mẽ hơn giữa mọi tác nhân phát triển - chính quyền trung ương và địa phương, xã hội dân sự, các tổ chức phi chính phủ quốc tế, lĩnh vực tư nhân và cộng đồng tài trợ. Trong bối cảnh đó, các đại biểu hoan nghênh việc chính phủ tổ chức diễn đàn doanh nghiệp tư nhân đầu tiên cùng phối hợp với hội nghị nhóm tư vấn.

Các nhà tài trợ thỏa thuận tài trợ 2,2 tỷ USD, song cũng hứa hẹn 500 triệu đô la khác nhằm hỗ trợ việc triển khai chương

trình đẩy nhanh cải cách. Số tài trợ này gồm 3 loại:

(1) Giải ngân nhanh cho các chương trình xã hội và chi phí tài chính của các cải cách, đặc biệt là cải cách các xí nghiệp quốc doanh, cải cách ngân hàng, tự do hóa thương mại.

(2) Tài trợ cho các dự án, đặc biệt các dự án địa phương.

(3) Tài trợ cho việc hoạch định thiết kế và triển khai chương trình cải cách.

Có thể tổng kết hội nghị bằng một nhận xét trong diễn văn bế mạc của Giám đốc WB tại VN, Andrew Steer: "Đặc điểm của hội nghị năm nay là các nhà tài trợ ủng hộ mạnh mẽ đẩy nhanh chương trình cải cách" và một tuyên bố của Phó thủ tướng Ngô Xuân Lộc trong diễn văn khai mạc: "Công cuộc đổi mới đã đem đến những thành tựu xã hội - kinh tế được cả nhân dân VN và cộng đồng quốc tế thừa nhận rộng rãi. Chính vì thế, không có lý do gì để chúng tôi chậm bước trên con đường đổi mới cho dù còn nhiều khó khăn tồn tại".

2. Hội nghị cấp cao ASEAN - Hà Nội

Hội nghị cấp cao ASEAN lần thứ 6 nhóm họp tại Hà Nội đã khai mạc trong bối cảnh mà hầu hết các bài diễn văn của các lãnh đạo ASEAN đều ghi nhận rằng có một số ngờ vực về tinh đoàn kết của ASEAN đồng thời cùng kêu gọi đoàn kết. Hội nghị cũng đã diễn ra trong bối cảnh cuộc khủng hoảng đã kéo dài đến 18 tháng tại khu vực. Các bài diễn văn khai mạc đã cho thấy đây không hề là những bài phát biểu mang tính "ngoại giao" mà là những mô tả rất thành thật về tình hình từng nước đồng thời cũng là những giải thích thẳng thắn về chính sách của các chính phủ trong tình hình khó khăn hiện tại và những bày tỏ thái độ của mỗi nước về các vấn đề của ASEAN. Các trích đoạn diễn văn dưới đây cho thấy tinh thần thành thật và thẳng thắn đó.

- "Nếu chúng ta không thể thuyết phục thế giới rằng chúng ta thống nhất trong quyết tâm hồi phục kinh tế, các cường quốc sẽ quay lưng khỏi Đông Nam Á, tìm đến những khu vực khác hấp dẫn hơn" (Thủ tướng Singapore Goh Chok Tong).

- "Sự trả lời của ASEAN đối với những thách thức của khu vực đã tạo ra ấn tượng một ASEAN trong xáo trộn. Malaysia tin rằng việc duy trì quan hệ các nước phải được nuôi dưỡng một cách có ý thức hơn" (Thủ tướng Malaysia Mohammad Mahathir).

- "Nếu các láng giềng của chúng ta gặp khó khăn, chúng ta không thể xây tường bao quanh nhà mình. Trước khi chờ người khác tới giúp, chúng ta trong khu vực phải tự giúp mình trước. Trong thời gian khủng hoảng, sự thống nhất và hợp tác là quan trọng nhất. Chúng ta phải tích cực trong phương cách quan hệ và hợp tác (thủ tướng Thái Lan Chuan Leekpai)..."

Thành công chính của Hội nghị là ở chỗ thẳng thắn trao đổi về hiện trạng như thế, vì lẽ, như theo tin tức thần nghiên cứu, nếu mô tả hiện trạng sai một ly, quyết định sẽ đi một dặm. Cuối cùng các nhà lãnh đạo ASEAN đã "thỏa thuận nâng cao sự hợp tác chính trị, nêu cao ý chí tự cường quốc gia, tự lực khu vực, khắc phục khủng hoảng, khôi phục phần vinh, gia tăng hợp tác nhằm lập lại ổn định kinh tế vĩ mô, tiếp tục tăng trưởng kinh tế, đẩy mạnh cải cách, đặc biệt về thể chế tài chính, ngân hàng, tăng cường hội nhập kinh

tế sâu rộng trong ASEAN, khẳng định tầm quan trọng của nhu cầu phát triển hài hòa cả về văn hóa và xã hội, nông thôn và thành thị, hướng mạnh vào công cuộc xóa đói giảm nghèo" (Diễn văn bế mạc của Thủ tướng VN Phan Văn Khải)...Các nhà lãnh đạo ASEAN cũng đã thông qua "Chương trình hành động Hà Nội" với khung thời gian thực hiện là 6 năm, như là phương tiện thực hiện mục tiêu của "Tầm nhìn 2020" nhằm biến ASEAN thành một khu vực rộng mở ổn định, thịnh vượng, gắn bó với nhau bằng quan hệ đối tác.

Tất nhiên, ASEAN không đứng một mình dưới bầu trời châu Á này, Nhật Bản và Trung Quốc cũng đã cam kết giúp đỡ các nước ASEAN: Nhật Bản cam kết viện trợ 30 tỷ USD, Trung Quốc hứa 4,5 tỷ USD.

Từ hội nghị Tài trợ Paris đến Hội nghị cấp cao ASEAN 6, có thể thấy rõ trước hết một mẫu số chung là xóa đói giảm nghèo (đặc biệt khu vực nông thôn) như là một những điều kiện phát triển xã hội - kinh tế. Đẩy nhanh cải cách, từ bộ máy sản xuất đến lĩnh vực tài chính ngân hàng, công khai hóa tài chính công, tăng chi tiêu phúc lợi xã hội (giáo dục, y tế)...là những yêu cầu bức bách bên cạnh việc đẩy mạnh xây dựng cơ sở hạ tầng. Các chính sách phát triển mà Hội nghị tài trợ Paris hậu thuẫn và đóng góp cũng chính là thúc đẩy hội nhập nhanh chóng vững vàng vào ASEAN (đặc biệt vào AFTA) và với thế giới ■

ĐÍNH CHÍNH

Do sơ suất kỹ thuật, trong *Phát triển kinh tế* số 98 (tháng 12.1998) trang 2, cột 2, dòng 3 từ trên xuống (không kể Biểu 1), xin quý độc giả đọc là "chúng ta đã thu hút được trên 30 tỷ USD đầu tư trực tiếp". Xin chân thành cáo lỗi cùng tác giả Hoàng Thị Chính và quý độc giả.

PTKT